

UNIVERSITETI “HAXHI ZEKA” PEJË
FAKULTETI I MENAXHIMIT NË TURIZEM, HOTIELERI DHE MJEDIS

PUNIM DIPLOME

“Menaxhimi i mbeturinave në Kosovë”

Mentori :

Prof. Asoc.Dr.Adem Dreshaj

Kandidatja :

Florentina Matoshi

Pejë 2023

UNIVERSITETI “HAXHI ZEKA” PEJË
FAKULTETI I MENAXHMENTIT NË TURIZËM, HOTIELERI DHE
MJEDIS

PUNIM DIPLOME BACHELOR

Tema e punimi :
“Menaxhimi i mbeturinave në Kosovë”

Emri dhe mbiemri i studentit: **Florentina Matoshi**

Statusi i studentit: **E rregullt**

Numri i amzës:

Departamenti: **Menaxhim Mjedisi**

Shkalla e studimit: **Bachelor**

Mentori i punimit: **Prof.Asoc.Dr.Adem Dreshaj**

Pejë, 2023

ABSTRAKT

Synimi i këtij punimi bachelor është të trajtojmë temën për menaxhimin e “Mbeturinave në Kosovë” sa kanë njohuri njerzit mbi menaxhimin e mjedisit dhe sa janë të kujdesshëm në hudhjen e mbeturinave dhe qfarë është shkaktari kryesorë në hudhjen e mbeturinave.

Si instrument kryesorë i këtij punimi ka qenë një pytesorë që është bërë tek qytetarët sa sa janë të informuar mbi menaxhimin e mbeturinave dhe sa janë të kujdesshëm ata.

Gjatë hulumtimit rezultatet që i nxora nuk ishin të kënaqshme mbi menaxhimin e mbeturinave, ka nevojë ende njohuri konkrete.

Qëllimi i kesaj teme është që qytetarët në përgjethsi duhet të vetëdisohen në hudhjen e mbeturinave dhe të jenë më të kujdesshëm për shkakë të shëndetit tonë.

PËRMBAJTJA

ABSTRAKT.....	3
DEKLARATË.....	6
FALËNDERIME.....	7
HYRJE.....	8
MENAXHIMI I MJEDISIT DHE MBETURINAVE NË KOSOVË.....	9
GJENERIMI I MBETURINAVE KOMUNALE.....	10
MBETURINAT URBANE DHE RECIKLIMI I TYRE.....	11
NDARJA E MBETURINAVE.....	12
QËNDRUSHMERIA DHE ZHVILLIMI I QËNDRUESHËM PËR MENAXHIM TË MBETURINAVE.....	13
RECIKLIMI I MBETURINAVE.....	
METODOLOGJIA E HULUMTIMIT.....	14
REZULTATET E HULUMTIMIT.....	15
PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME.....	29
REFERENCAT.....	30
PYTËSORI PËR QYTETARËT.....	33

LISTA E GRAFIKONAVE

Grafiku 1.Gjinia e anketuar.....	15
Grafiku 2.Mosha e anketuar.....	16
Grafiku 3.Niveli i shkollimit të anketuesit.....	17
Grafiku 4.A janë te vetedijshëm qytetarët për menaxhim të mbeturinave.....	18
Grafiku 5.A mendoni se qytetarët janë të kujdesshëm në hudhjen e mbeturinave.....	19
Grafiku 6.Kush janë shkaktarët më kryesorë për hudhjen e mbeturinave.....	20
Grafiku 7.A mendoni se është menaxhimi i mbeturinave në nivelin e duhur.....	21
Grafiku 8.A mund të ndikon menaxhimi më i mirë i mbeturinave.....	22
Grafiku 9.A jeni të kënaqur në mënyren e menaxhimit të mbeturinave nga K.R.M.....	23
Grafiku 10.A jeni të kënaqur me stilim udhëheqës të menaxhimit të mbeturinave nga K.R.M.....	24
Grafiku 11.A mendoni që hudhja e mbeturinave ndikon në shëndetin e njeriut.....	25
Grafiku 12.Sa herë në javë pastrohen mbeturinat në lagjen tuaj.....	26
Grafiku 13.A mund të ndikojë njeriu në parandalimin e ndotjes.....	27
Grafiku 14.A ka mjaftueshëm kontinjerë nepër rruget e qytetit ku ju jetoni.....	28
Grafiku 15.Për popullin a janë bërë mbeturinat një problem i madh.....	28

DEKLARATË

Nën përgjethsinë time deklaroj se punimi me titullin “**MENAXHIMI I MBETURINAVE NË KOSOVË**” është i shkruar nga unë dhe asnjëherë nuk është prezantuar në një institucion tjetër për vlersim.

Punimi nuk përmban material të shkruar nga një person tjetër përveq rasteve të cituara dhe referuara

Nënshkrimi i studentit:

Pejë më: _____

FALËNDERIME

Falënderimet i takojnë Zotit për vullnetin dhe për dëshirën time që është bërë realitet,

Falënderimet shkojnë edhe për mentorin tim të nderuar Prof.Asoc.Dr.Adem Dreshaj për punën e pa lodhshme dhe këshillat deri në përfundimin e punimit.

Falënderim i veçantë shkon edhe për familjen time për inkurajimin dhe mbështetjen e tyre të pa lodhur gjatë këtij rrugëtimi të vështirë, përvoja ime në këtë projekt do të mbetet e pa harrueshme dhe juve ju dedikojë këtë sukses!

HYRJE

Menaxhimi i mbeturinave si problematikë ka filluar të paraqitet që në krijimin e qyteteve të para në kohën e mëhershme ato janë menjanuar me ndihmen e ndonjë lumi apo lumenjëve,në kohën e sotme ato duhet te përpunohen në mënyrë që të mos dëmtohet ambienti,ato mbeturinat e papunuara duhet zhdukur apo deponuar.

Siq e dimë mbeturinat janë sasia e mbetur e ndonjë sendi qe nuk ka ndonjë vlerë të caktuar,mbeturinat të tilla vijnë nga perdorimi i ushqimit,pemët,mbeturinat e kafshëve,punishtet,fabrika përpunuese të letrës së drurit etj.Menaxhimi më i mirë nga njerzit do të ndikonte gjithnjë për një mjedis të shëndoshë.

MENAXHIMI I MJEDISIT DHE MBETURINAVE NË KOSOVË

Menaxhimi i mjedisit është fusha e studimit të administrimit të ushqimit të aktiviteteve sociale dhe ekonomike në mënyrë që të përdoren resurset natyrore, duke synuar qëndrueshmërinë janë pjesë e kuadrit dhe njohurive lidhur me teknikat e menaxhimit dhe rimëkëmbjen e zonave të degraduara, teknikat e pyllëzimit, konsumit të qëndrueshem dhe të prodhimit të planifikimit pjesmarrës, menaxhimin e grupeve të interesit dhe ndikimet mjedisore për vlersimin e ndërmarjeve të reja ose zgjerimin e aktiviteteve prodhuese¹. Në sektorin privat praktika për menaxhimin e mjedisit ka ndryshime të planifikimit të biznesit, dhe kur zbatohet mundëson uljen e kostove direkte duke ulur mbeturinave të pa përpunuara material dhe burime më të shtrenjta si shpenzimet e energjis ose ujit-dhe kostot indirekte- të punojësve apo të mjedisit apo popullsis, që janë gjeografikisht afër njësive prodhuese të kompanisë një shembull praktik ka qenë krijimi i ligjeve që kërkojnë përgjegjësitë e konsumatorit në “Këshillin Kombëtar për Mjedisin-conama” Për shembull ajo mbështet pjesmarrjen e shoqëris civile, të OJQ-ve mjedisore dhe ata që e përfaqësojnë sektorin privat².

¹ RIINVEST, Instituti për Zhvillime dhe Hulumtime: Menaxhimi i Mbeturinave në 16 Komuna, Mundësitë për bashkëpunim ndërkomunal, Prishtinë 2016.

² ASK, Agjensioni i statistikave të Kosovës: Peja rajon i gjelbërt dhe vital, Plani zhvillimor komunal Pejë 2006 – 2025, Pejë 2006

GJENERIMI I MBETURINAVE KOMUNALE

Nuk ka të dhëna të besueshme apo të caktuara ma saktësisht për mbledhje totale të mbeturinave që gjenerohen në vendin tonë. Sidoqoftë ne mund të mbeshtetemi tek të dhënat që na ofron KRM-të dhe e parafrrojnë sifren e përafertë, sasia e deponuar ku na japin të dhënatë të vitit 2017 janë 280,334,55 tonë në vitë. Në deponitë e tjera sipas KRM-së janë të depozituara rreth 111,951,55 tonë në vitë³. Sikur shihet nga të dhënat e marra sasia më e madhe e mbeturinave ka qenë gjatë vitit 2007, është deponuar në deponin e Prishtinës rreth (61.644.35 ton), ndërsa sasia më e vogël është grumbulluar në deponinë e Lipjanit rreth (5,225).⁴ Në sistemet natyrore, nuk ka gjë të tillë si mbeturina, gjithqka rrjedh një cikël natyral përdorimi dhe ripërdorimi, organizmat e gjallë konsumojnë materiale dhe përfundimisht i kthejnë ato në mjedis, zakonisht në një formë tjetër apo në ripërdorim. Njerëzit modifikojnë substanca natyrore, duke i bërë ato më të vështira për tu shpërbër ose për të ruajtur lëndën në kushte me degradimin e saj.⁵

³ Ammk-rks.net/assets/cms/uploads/files/Publikime-

raporte/Menaxhimi_i_Mbeturinave_Komunale_ne_Kosove_Raport_mbi_gjendjen_2018.pdf

⁴ <https://www.yumpu.com/xx/document/read/37065761/gjenerimi-i-mbeturinave-komunale-ammk-rksnet>

⁵ [https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Ecology/Environmental_Science_\(Ha_and_Schleiger\)/06%3A_Environmental_Impacts/6.01%3A_Solid_Waste_Management/6.1.01%3A_Waste_Generation](https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Ecology/Environmental_Science_(Ha_and_Schleiger)/06%3A_Environmental_Impacts/6.01%3A_Solid_Waste_Management/6.1.01%3A_Waste_Generation)

MBETURINAT URBANE DHE RECIKLIMI I TYRE

Termi i riciklimit është perkufizuar si një proces ku mjetet përpunohen në produkte substance apo materie ose substance qoftë për qellim parësor tjetër kjo përfshinë prodhimin e energjis ose riperdorimin e materieve se si përdoren këto lëndë djegëse, për ta thjeshtuar këtë proces dhe riperfitimin e materjaleve të riciklueshme, është vënë në funksion grumbllimi i : letrës, plastikes, qelqit apo mbetjet e njoma që janë ushqimore⁶. Gjenerimi i mbetjeve urbane është i dukshëm për shkak të rritjes së shpejtë të urbanizimit rritja e konsumit çoi në një rritje korresponduese edhe të gjenerimit të mbetjeve.⁷ Riciklimi i mbetjeve apo riciklimi i produkteve është shumë i rëndësishëm pasi ky proces ndimon për përpunimin e mbetjeve ose produkteve të përdorura në produkte të dobishme ose të reja, riciklimi ndihmon në kontrollin e ndotjes së ajrit, ujit dhe tokës gjithashtu përdor më pak energji poashtu kjo metodë që quhet riciklim ndihmon në mbrojtjen e mjedisit pasi ndimon në reduktimin e ndotjes së tokës ujit, ajrit.⁸

⁶ <https://www.slideshare.net/MenderezEmini1/mbeturinat-dhe-riciklimi>

⁷ Urban Waste Management: Methods, Techniques and Strategies ;C. Kicheek Department of Geography, Andhra University, Visakhapatnam, India https://www.researchgate.net/publication/373144935_Urban_Waste_Management_Methods_Techniques_and_Strategies

⁸ <https://byjus.com/chemistry/waste/#6>

NDARJA E MBETURINAVE

Mbeturinat janë lëndë që përdoruesi i hedhë sepse ato nuk konsiderohen për përdorim të metutjeshëm, por ato kanë vlerë përdorimi natyrisht sepse përpunohen duke prodhuar produkte sekondare. Ndërsa pjesa e tjetër që nuk kanë ndonjë vlerë të caktuar i quajmë hedhurina.

Në kemi shumë lloje të mbeturinave në bazë të kësaj mbeturinat ndahen⁹:

- Mbeturinat komerciale
- Mbeturinat nga ndërtimet
- Mbeturinat komunale
- Mbeturinat komerciale
- Mbeturinat shtëpiake
- Mbeturinat nga industria
- Mbeturinat nga bujqësia
- Mbeturinat nga fusha e mjekësisë (spitaleve).

⁹ M.K. Jain, A.K. Sharma, "Antibiotic resistance in poultry a review", 2019)

QËNDRUSHMERIA DHE ZHVILLIMI I QËNDRUESHEM PËR MENAXHIM TË MBETURINAVE

Zhvillimi i qendrueshëm është parim organizativ për përmbushjen e qellimeve të zhvillimit duke ruajtur njekohësisht aftësitë e sistemeve natyrore për të siguruar burimet natyrore për të siguruar burimet natyrore dhe shërbimet e ekosistemit nga të cilat varet ekonimia dhe shoqëria. Ndërsa koncepti modern i zhvillimit të qendrueshëm ende rrjedh kryesisht nga raporti i Brundtland 1987, ai gjithashtu është i rrënjësuar në idetë e mëparshme për menaxhimin e qendrueshëm dhe për shqetësimin e pyjeve të shekullit XX¹⁰. Koncepti zhvillim i qendrueshëm ka qenë subjekt i kritikave duke përfshirë se qfarë do të mbështetet në të, lidhur me këtë është argumentuar se nuk egziston diqka e tillë si një burim i jo i rinovueshëm pasi qdo normë positive e shfrytëzimit përfundimisht do të qojë në shterim të tokës ose burimit¹¹. Zhvillimi i qendrueshëm është zhvillim që plotëson nevojat e gjeneratave të sotme pa rrezikuar gjeneratat e ardhshme për ti plotësuar nevojat e tyre. Shpeshherë njerëzit pyesin “A mund të jetë i vertet zhvillimi i qendrueshëm”, në tërë globin tokësorë njerëzit janë preokupuar me qështjen se si përmissohet jeta e njerëzve të varfër pa e shkatërruar mjedisin që e ndajmë të gjithë pa dallim, zgjedhja është tek zhvillimi i qendrueshëm duke nënkuptuar progresin dhe mirëqenien e gjeneratave të ardhshme.¹²

¹⁰ Shaker, Richard Ross (shtator 2015). “The spatial distribution of development in Europe and its underlying sustainability correlations”, Applied Geography

¹¹ Turner, R, Kerry (1988). “Sustainability, Resource Conversation and Pollution Control: An Overview”.

¹² Nexhat M. Daci, Majlinda N. Daci – Ajvazi: Shkenca e Mjedisit zhvillim i qendrueshëm, Prishtinë 2014.

RECIKLIMI I MBETURINAVE

Riciklimi është përpunimi i materialit të mbeturinave me qëllim që të parandalohet krijimi i mbeturinave nga materialet të cilët ripërdoren të zvogëlohet përdorimi i lëndëve të para të zvogëlohet përdorimi i energjisë të zvogëlohet ndotja e ajrit dhe ujit me zvogëlimin e kërkesës për mënyrën e zakonshme të mbeturinave në groposje, riciklimi është aktivitet kyq i mënyrës bashkëkohore të zvogëlimit të sasisë së mbeturinave dhe aktiviteti i tretë në hierarkinë “Redukto, Ripërdor, Riciklo.”¹³ REDUKTIMI mund të konsiderohet si metoda më e mirë për të mbajtur pastër të krijosh më pak mbeturina duhet që vetë njeriu të jetë i përgjegjshëm në blerjen e produkteve. RICIKLIMI është metoda më e përdorur nënkupton rikthimin e materialeve të hedhura në produkte të reja, reduktimi duhet të konsiderohet si një metodë me kosto efektive kur kursen burimet natyrore dhe ndimon në mbrojtjen e mjedisit, përshembull nga ana tjetër kanaqet e vjetra mund të bëhen kanaqe të reja shumë nga gjerat që njëzëit hedhin mund të riciklohen. RIPËRDORIMI artikujt e padëshiruar që keni planifikuar të hidhni për të ndihmuar në zvogëlimin e mbeturinave kjo metodë kursen edhe para për rikthen mbeturina nëpërmjet qarkullimit në lëndë të parë natyrore.¹⁴

¹³ <https://akm.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/riciklimi-i-mbetjeve-1.pptx>

¹⁴ <https://agroweb.org/ne-natyre/afer-natyres/redukto-riciklo-dhe-riperdor-nje-gjest-i-vogel-me-impakt-global/>

Mbetjet e rrezikshme

Mbetjet e rrezikshme shtëpiake mund të ndahen në dy grupe bazë: mbetjet karakteristike të rrezikshme dhe mbetje të rrezikshme të listuara, këto llojë mbetje të rrezikshme sepse shfaqin një karakteristikë të caktuar fizike. mbetjet e rrezikshme janë mbetjet që zotërojnë një ose më shumë veti siq janë: oksidues, shpërthyes, ngacmues, i ndezshmëm. Këto mbetje janë të rrezikshme sidomos ato shtëpiake dhe të kujdesit personal siq janë (produktet farmaceutike të përdorura, të mprehta dhe mbetjet të tjera potencialisht infektive)¹⁵.

Ndër mbetjet më të rëndësishme për menaxhimin e mbetjeve të ngurta janë mbetjet e rrezikshme, ky lloj i mbeturinave mund të jetë i rreklushëm ose jo një karakteristikë kryesorë tek ky lloj i mbeturinave paraqesin një rrezik të madhë për mjedisin, secili lloj i mbetjeve të rrezikshme ka protokollin e tijë shoqerues të menaxhimit për të siguruar administrimin e sakt të tyre bëhet rrezik më vonë këto mbeturina klasifikohen në:

Mbetjet eksplozive: Ato mund të shpëthejnë nëse nuk menaxhohen mirë ky lloj i mbeturinave mund të jetë i rrezikshëm për tu marrë me to.

Mbeturinat e rrezikshme toksike: Ato rrjedhin nga toksiciteti dhe mund të jenë të rrezikshme për shëndetin e njerzëve dhe bimëve dhe kafshëve kemi dy lloje të ketyre mbeturinave organike dhe inorganike

Mbetjet të ndezshme: Janë mjaftë të ndjeshme ndaj nxehtësisë, nese ky lloj i mbeturinave nuk trajtohet mund të digjet lehtë.

Mbetjet radioaktive: Ato janë mbetje rreziku i të cilave buron nga emitimi i rrezatimit, një sasi e madhe e mbetjeve emetohet në termocentralet bërthamore që duhet të trajtohen si duhet¹⁶.

¹⁵ hazardouswm.eu/alb/hazardous_waste.html

¹⁶ Renovablesverdes.com/sq/mbetje-të-rrezikshme/

METODOLOGJIA E HULUMTIMT

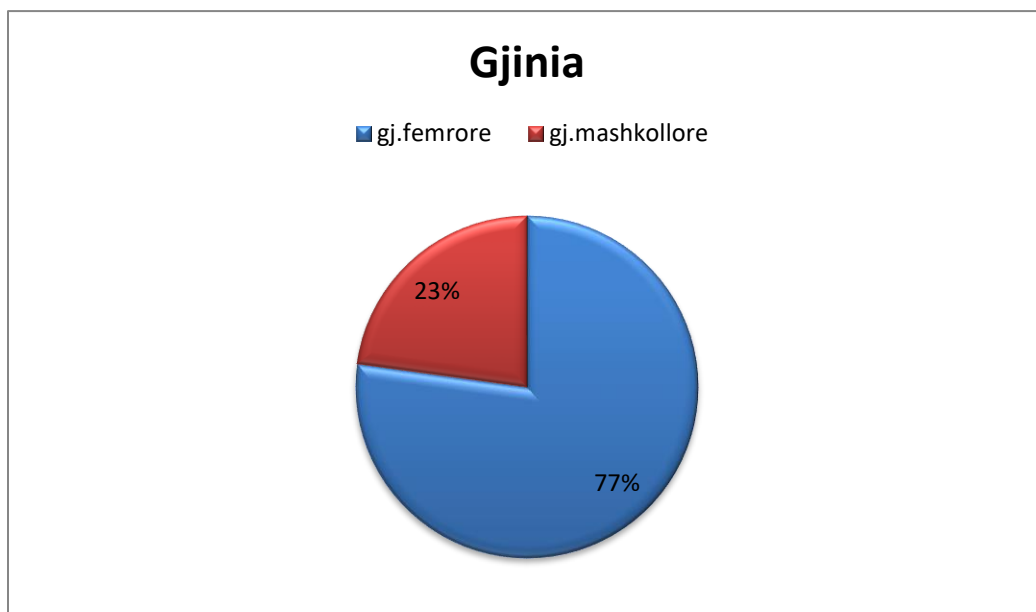
Për të qenë më të qartë kemi bërë një hulumtim rreth “Menaxhimit të mbeturinave në Kosovë”, mirëpo hulumtimi që është bërë është krijuar anketimi dhe ku janë anketuar respondent të ndryshëm të cilët janë pyetur rreth “Menaxhimit të Mbeturinave në Kosovë”

Më poshtë kemi të dhënat që janë nxjerrur nga anketimi dhe këto të dhëna do sqarohen një nga një dhe do të përcjellet ajo se qka kanë menduar respondentet rreth Menaxhimit të mbeturinave në Kosovë, anketimi ka 14 pyetje dhe në këtë anketim na janë përgjigjur 116 respondentë të ndryshëm të cilët janë nëpër vende të ndryshme të Kosovës.

Zhvillimi i anketimit është bërë përmes google forms, dhe përmes këtij aplikacioni kemi aritë që anketimi të shpërndahet në qdo vend të Kosovës, dhe gjatë procesit kemi të dhëna kur a janë përgjigjur 116 anketues ku kanë japur mendime të ndryshme në lidhje me këtë temë.

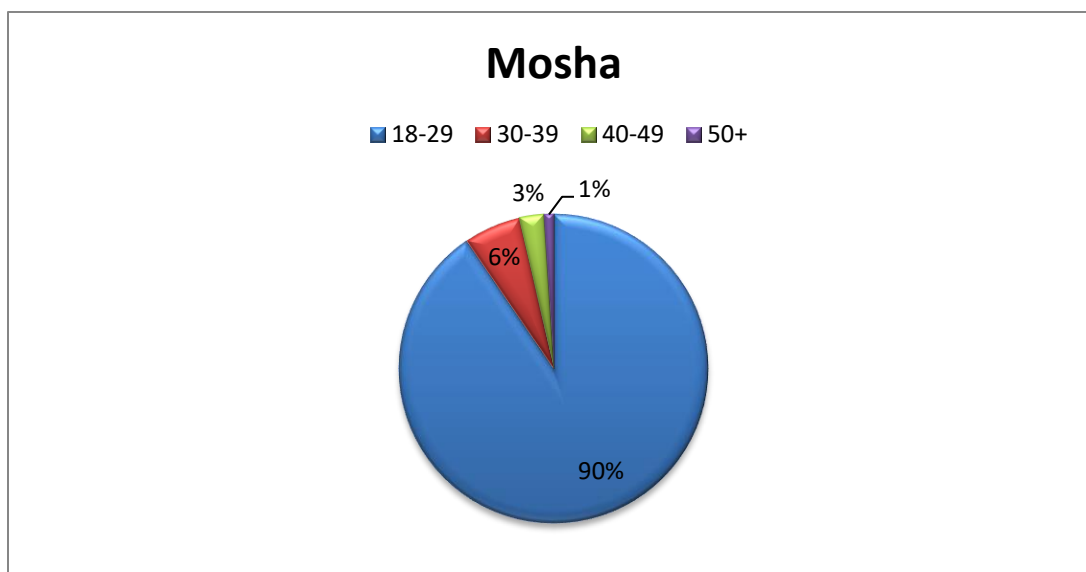
REZULTATET E HULUMTIMIT

Grafiku 1:Gjinia e anketuar?

Grafiku me sipër na tregon se cila gjini na është pergjigjur më shumë gjatë ketijë anketimi, ku janë 77% të gjinisë femërore ndersa 23% kanë qenë të gjinisë femërore.

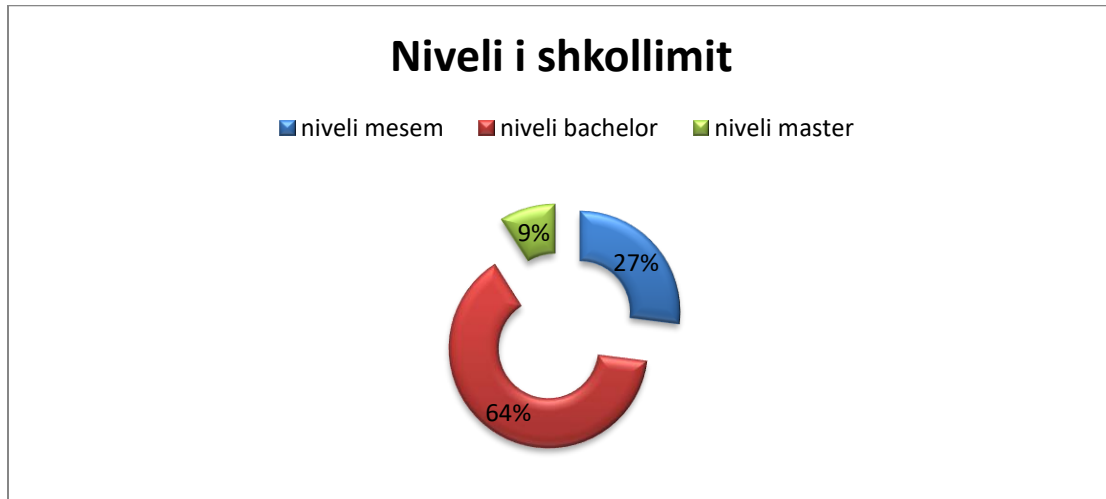
Grafiku 2: Mosha e anketuar?

Grafiku më sipër tregon se cila moshë e respondentëve na është përgjigjur më shumë anketimit, shihet se në grafik është mosha rinore ajo e 18-29 vjet e ku janë 106 respondent apo 91.45% e tyre, ndërsa mosha prej 30-39 janë 7 respondent apo 6% e tyre të kësaj moshe, dhe mosha prej 40-49 janë 3 respondent apo 2.6% e kësaj moshë, e mosha e cila është 50+ nuk ka asnjë respondent.

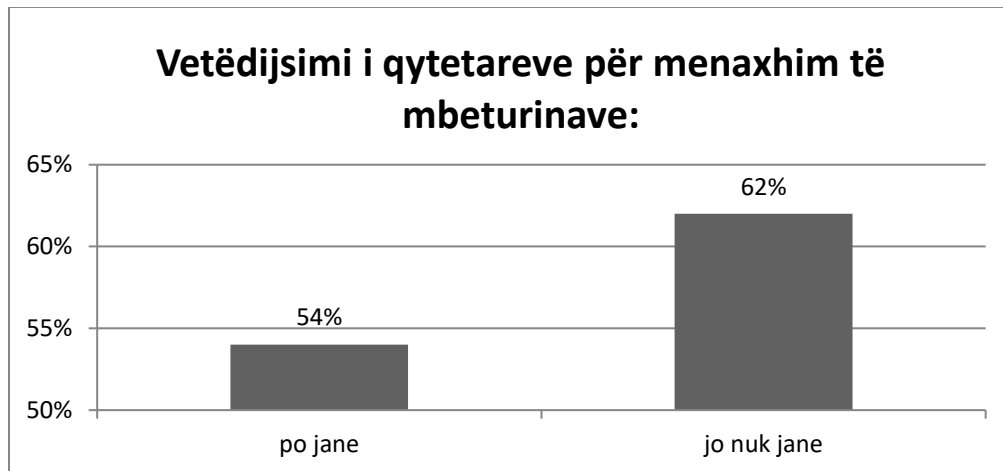
Kjo është të kuptohet se anketimit tonë na është përgjigjur mosha rinore, dhe sa janë në dijeni se qfarë po kërkohet nga ky hulumtim.

Grafiku 3: Niveli i shkollimit të anketuesit?

Grafiku më sipër tregonë se cili është niveli i arsimit i arritur tek anketuesit qoftë mashkullë apo femer, grafiku tregon qe niveli bachelor të respondentëve na janë përgjigjur 74 respondent apo 64% prej tyre qe janë përgjigjur anketimit, kurse niveli i shkollimit të mesem janë 32 respondent apo 27% prej tyre dhe tek niveli i master janë gjithsej 10 respondent apo 9 % që janë përgjigjur anketimit.

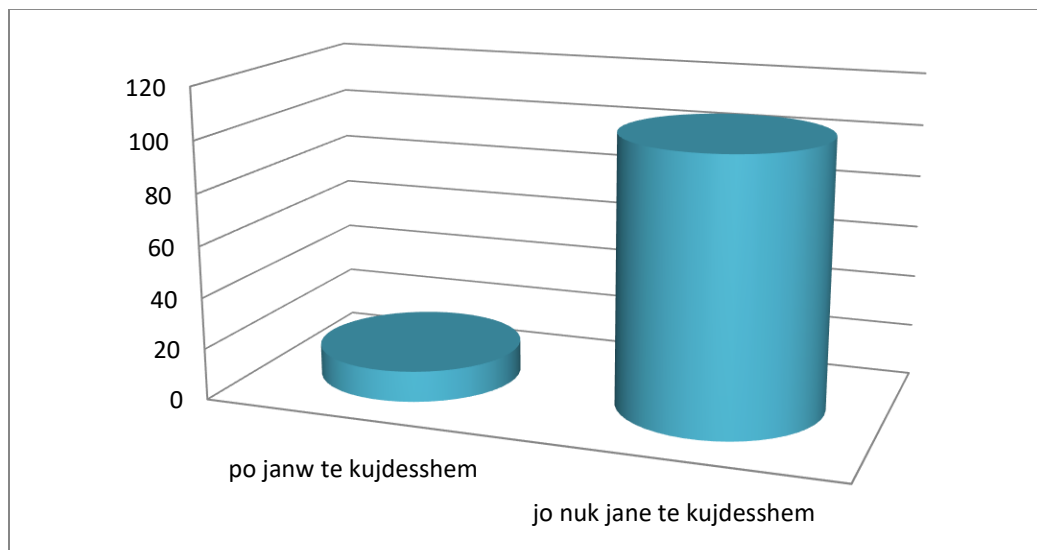
Grafiku 4: A janë të vetëdijshe qytetarët për menaxhimin e mbeturinave?

Në këtë pyetje më sipër janë marrë të dhënat nga anketimi dhe ktu ku qytetarët më shumë janë përgjigjur tek përgjigja jo nuk janë të vetëdijshe në atë vend ku ata jetojnë apo edhe ndonjë vend tjetër ku vizitohet dhe në këtë përgjigje kemi 62 respondent apo 53.4% që janë përgjigjur pyetjes.

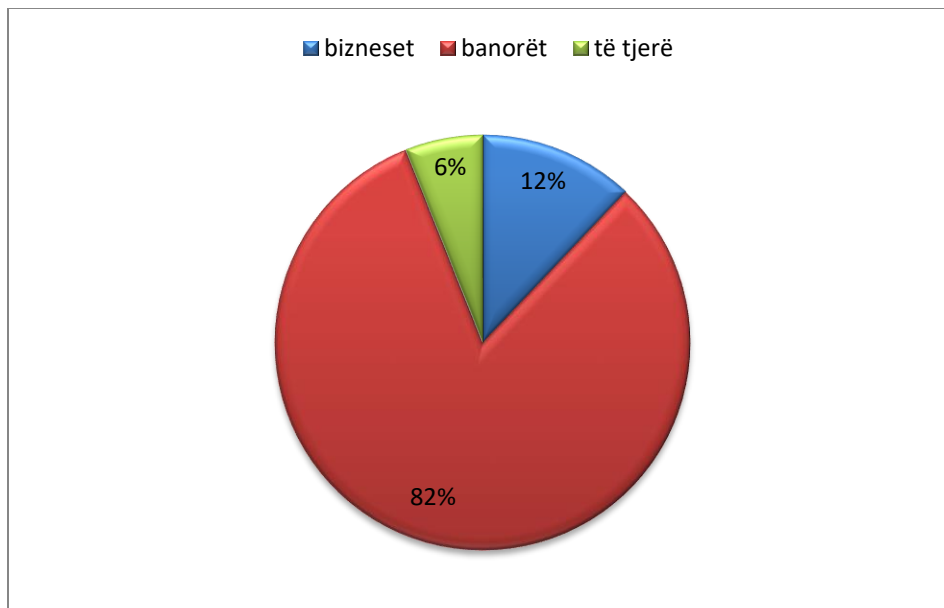
Se a janë të vetëdijshe qytetarët për menaxhim mbeturinave kemi se Po janë të vetëdijshe janë 54 respondent apo 46.6% që e tyre mendojnë që po bëhet menaxhimi mirë në vendet ku jetojnë ata.

Grafiku 5. A mendoni se qytetarët janë të kujdesshem në hudhjen e mbeturinave?

Se a janë te vetdijshem qytetarët për menaxhimin e mbeturinave, në grafikun më sipër kemi të dhënat që janë marrë nga anketimi dhe ku janë përgjigjur me Jo nuk janë të vetdijshem qytetarët me 62 respondent apo 53.4% që janë përgjigjur pyetjes, ndersa me përgjigjen po janë të vetdijshëm janë përgjigjur 54 respondent apo 46.6% të tyre.

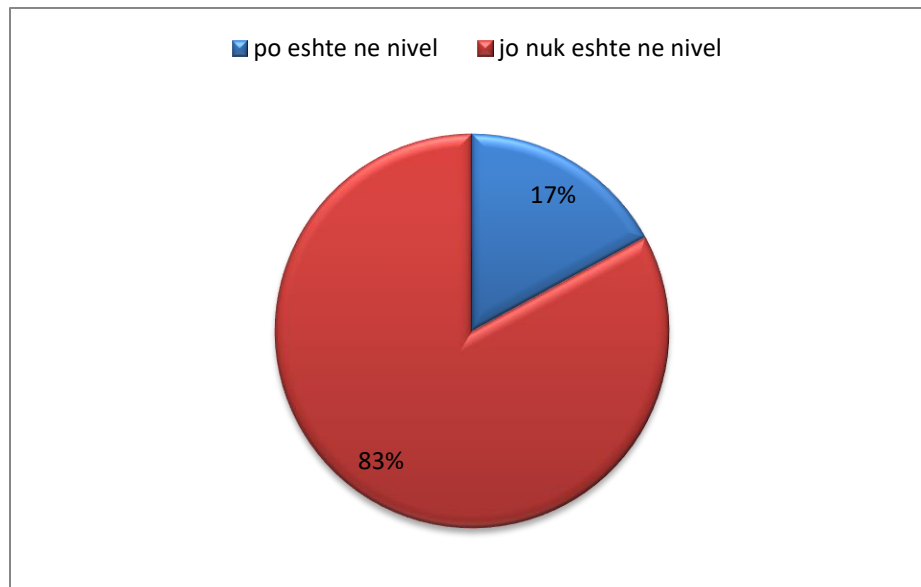
Grafiku 6.Kush janë shkaktarët më kryesorë për hudhjen e mbeturinave?

Shkaktarët të cilët janë për hudhjen e mbeturinave e ku e kemi nga grafiku më sipër dhe që tregon se cilët janë shkaktarët që hudhin mbeturina dhe që krijohen deponi ilegale të mbeturinave. Shkaktarët të cilët janë që hudhin më shumë mbeturina nga anketimi kemi se 95 respondent apo 81,9% të tyre kanë japë mendimin se janë banorët shkaktarë që e bëjnë më së shumti hudhjen e mbeturinave. Një ndër shkaktarët tjetër kemi edhe bizneset që janë 14 respondent apo 12.1% të tyre që mendojnë që bizneset janë shkakë i ndotjes. Kurse 7 respondent apo 6% prej tyre mendojnë se ka edhe të tjerë që hudhin mbeturina dhe që janë të pa përgjegjshëm.

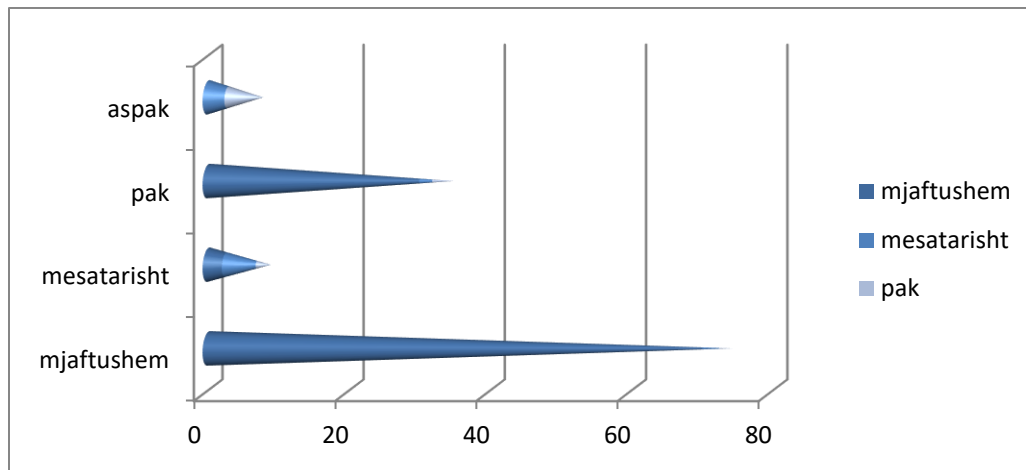
Nga këto të dhëna shihet se mendimi i qytetëve është se banorët e ndotin dhe që janë të pa kujdesshem.

Grafiku 7. A mendoni se është menaxhimi i mbeturinave në nivelin e duhur?

Menaxhimi i mbeturinave a është në nivelin e duhur këtë e tregon grafikoni më sipër ku kemi aritur të marrim të dhëna , respondentet të cilët janë anketuar 97 apo 83.6% të tyre mendojnë se Jo nuk është në nivelin e duhur ndërsa Po është në nivelin e duhur janë 19 apo 17% të tyre mendojnë se nuk bëhet menaxhimi i mirë i mbeturinave.

Grafiku 8. A mund të ndikon ne pastërtinë e qytetit menaxhimi më i mirë i mbeturinave?

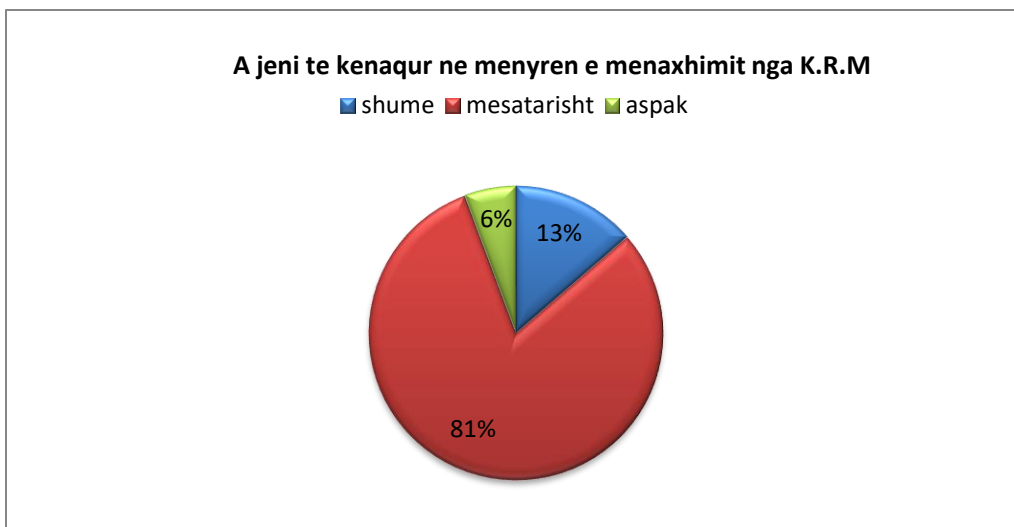

	mjaftueshem	mesatarisht	pak	aspak
Pastërtia nga menaxhimi i mirë i mbeturinave	70	2	30	0

Nga menaxhimi i mirë i mbeturinave a mund të ndikojë në pastërtinë e qyteteve në Kosovë, nga grafiku kemi dhe shihet se sa ndikon dhe këto të dhëna janë nga respondentet e anketuar,

Kemi se nese bëhet menaxhimi i mirë i mbeturinave ku mendojnë 70 respondent apo 70% te tyre janë pergjigjur me mjaftueshem.

Grafiku 9. A jeni të kënaqur në menyren e menaxhimit të mbeturinave nga K.R.M?

Në këtë pyetje qytetaret kanë japur mendime të ndryshme dhe jo të ngjajshme .Menaxhimi i mbeturinave sipas K.R.M a janë të kënaqur qytetarët mendojnë se mesatarisht janë të kënaqur 81% prej tyre , ndersa tek opsioni shumë mendojnë eëth 13% të tyre ndersa aspak janë pergjigjur rreth 6% të anketuesve.

Grafiku 10.A jeni të kënaqur me stilin udhëheqës të menaxhimit të mbeturinave nga K.R.M?

Kompanitë rgjionale të mbeturinave të gjitha e kanë stilin e vetë të organizimit e mbledhjes dhe menaxhimit të mbeturinave ,stili udhëheqes që menaxhohet nga K.R.M se a janë të kënaqur qytetaret këtë më se miri e tregon grafiku më sipër dhe të dhënat që janë në të

Mesatarisht të kënaqur janë rreth 76% të respodenteve që e kanë këtë mendim rreth zonave që ata mendojnë se sa janë të kënaqur me stilin udhëheqes

Ndersa shumë mendojnë rreth 13 % të anketuesve qe mendojnë që stili udhëheqes i menaxhimit nga K.R.M është mjetë I mieë në vendin tonë , ndersa aspak mendojnë rreth 11% të anketuesve.

Grafiku 11.A mendoni që hudhja e mbeturinave ndikon në shendetin e njeriut?

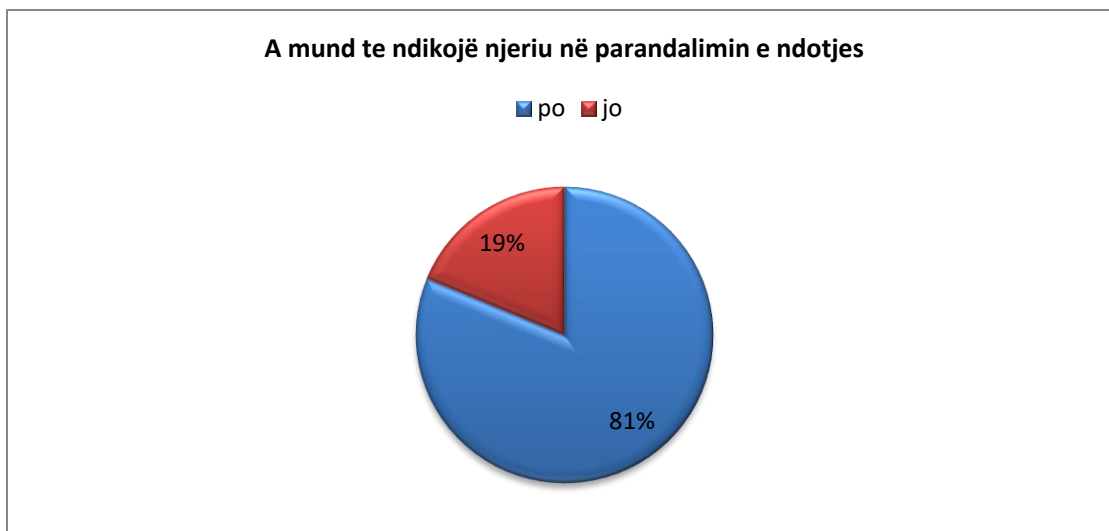
Kjo pyetje është shumë e rëndësishme për të gjithë ne sepse bëhet fjalë për shendetin tonë 91 % te anketuesve u përgjigjen me po mund të ndikoj tek shëndeti ynë, ndërsa 9 % u përgjigjen me jo nuk mund të ndikojë, pra rezultati është i paraqitur në grafikonin 11.

Grafikoni 12. Sa herë në javë pastrohen mbeturinat në lagjen tuaj?

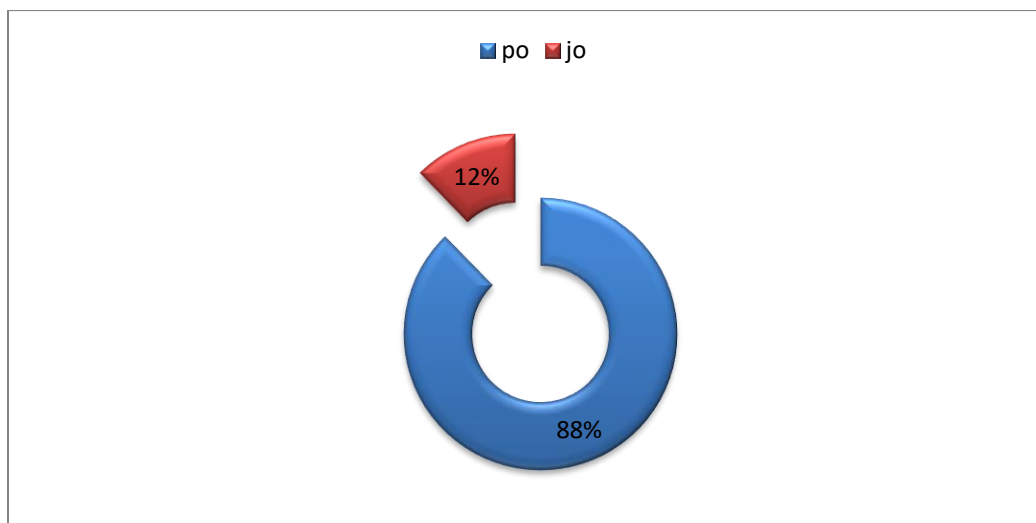
Kjo pyetje ishte mjaftë interesante për njerëzit sepse qdo kush jeton në vende të ndryshme dhe asnjë person nuk ishte i njejt më tjetrin sepse të gjithë kanë lagje të ndryshme por siq po shihet edhe në grafikun tek opsioni një herë në javë kanë qenë 51% ndersa tek Dy herë në javë janë pergjigjur reth 45% të anketuesve ndërsa më shumë se dy herë janë pergjigjur 4%

Grafiku 13.A mund të ndikojë njeriu në parandalimin e ndotjes?

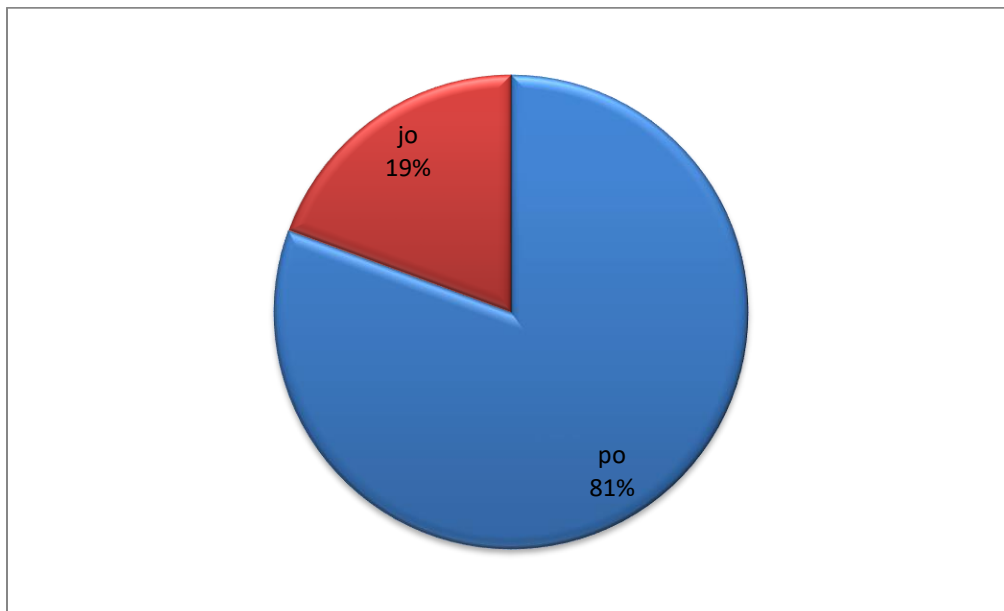
Në këtë pyetje nxora rezultate më shumë në opsionin Po, ku ata menduan se njeriu mund të ndikojë në parandalimin e ndotjes, ku 81 % të tyre u përgjigjen me Po, ndersa 19% mendojnë që Jo ku mendimi ityre ishte që njeriu nuk mund të ndikojë në parandalimin e ndotjes, rezultatet shihen në grafikonin më sipër.

Grafiku 14.A ka mjaftushëm kontinjerë nepër rrugë qyteti ku ju jetoni ?

Numri dhe kapacitetit i kontinjerëve në rrugët e qytetit mund të ndryshojë në varësi të qytetit dhe politikave vendore, në përgjethësi nevoja për kontinjerë varet nga numri i banorëve dhe aktivitetet e tyre gjithëpërfshirëse, për të percaktuar nëse ka mjaftueshëm kontinjerë në zonën tuaj mund të konsultoheni me autoritetet vendore apo shërbime komunale. Në këtë pyetje janë përgjigjur me Po qyteti ku ata jetojnë ka nevojë për kontinjerë 88% mendojnë ashtu ndërsa Jo mendojnë rreth 12% të njerëzve.

Grafiku 15.Për popullin a janë bërë mbeturinat një problem i madh?

Edhe në këtë përgjigje të fundit shumica e anketuesve janë përgjigjur me po që do të thotë se mbeturinat janë një problem i madh për ta dhe se duhet qytetarët të kanë kujdes për mjedisin.

PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Në perfundim mund të themi se janë disa faktorë që ndikojnë në problemin e mbeturinave, dhe në opinion janë evidentuar një sërë faktorësh që kanë rritur problematikën e mbeturinave në përgjethsi: sjellja e pa përgjegjshme si pasojë e vetëdijes se ulët mjedisore dhe për mbeturinat, mungesa e strategjisë dhe mekanizmit të duhur për grumbullim, trajtim dhe reciklim, mungesa e infrastrukturës dhe deponive të perkohshme. Ndërsa faktorë të tjerë është se bashkë-koordinimi i dobët në mes autoriteteve të përfshira në qështjen e mbeturinave, vakumi ligjor dhe mungesa e akteve nënligjore si rregullore, strategji, plane veprimi e tjera.

Gjithashtu mund të them se mungesa e fondeve dhe investimeve nga komuna dhe donatorët (përveq në deponi) janë mjet i dobët në mos menaxhimin e mirë, fokusi në nivel vendor dhe lokal në deponim dhe jo në parandalim dhe zvogëlim të volumit të mbeturinave dhe zvogëlimit të ndikimit të tyre në mjedis e shëndet dhe kjo sjellë pasojë dhe deponi të reja nëpër rrugë dhe mos kontrollim e menaxhim kurse mungesa e infrastukturës dhe praktikës së ndarjes së mbeturinave që në burim (sidomos ato familjare) dhe trajtimi i tyre përfshirë ujërat e zeza bënë që kjo të menaxhohet mirë dhe lehtë dhe nuk do të ketë problem, mirëpo hedhja kudo e mbeturinave dhe deponimi ilegal i tyre bënë që të shkaktohët kaos i mbeturinave.

REFERENCAT

1. RIINVEST, Instituti për Zhvillime dhe Hulumtime: Menaxhimi i Mbeturinave në 16 Komuna, Mundësit për bashkpunim ndërkomunal, Prishtinë 2016.
2. ASK, Agjensioni i statistikave të Kosovës: Peja rajon i gjelbërt dhe vital, Plan i zhvillimor komunal Pejë 2006-2025, Pejë 2006
3. ammk-rks.net/assets/cms/uploads/files/Publikime-raporte/Menaxhimi_i_Mbeturinave_Komunale_ne_Kosove_Raport_mbi_gjendjen_2018.pdf
4. <https://www.yumpu.com/xx/document/read/37065761/gjenerimi-i-mbeturinave-komunale-ammk-rksnet>
5. [https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Ecology/Environmental_Science_\(Ha_and_Schleiger\)/06%3A_Environmental_Impacts/6.01%3A_Solid_Waste_Management/6.1.01%3A_Waste_Generation](https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Ecology/Environmental_Science_(Ha_and_Schleiger)/06%3A_Environmental_Impacts/6.01%3A_Solid_Waste_Management/6.1.01%3A_Waste_Generation)
6. <https://www.slideshare.net/MenderezEmini1/mbeturinat-dhe-riciklimi>
7. Urban Waste Management: Methods, Techniques and Strategies ;C. Kicheek Department of Geography, Andhra University, Visakhapatnam, India
https://www.researchgate.net/publication/373144935_Urban_Waste_Management_Methods_Techniques_and_Strategies
8. <https://byjus.com/chemistry/waste/#6>
9. M.K. Jain, A.K. Sharma, “Antibiotic resistance in poultry a review”, 2019)
10. Shaker, Richard Ross (shtator 2015).”The spatial distribution of development in Europe and its underlying sustainability correlations”, Applied Geography
11. Turner, R, Kerry (1988).”Sustainability, Resource Conservation and Pollution Control: An Overview”.
12. Nexhat M. Daci, Majlinda N. Daci – Ajvazi: Shkenca e Mjedisit zhvillim i qëndrueshëm, Prishtinë 2014.
13. <https://akm.gov.al/wp-content/uploads/2020/07/riciklimi-i-mbetjeve-1.pptx>

14. <https://agroweb.org/ne-natyre/afer-natyres/redukto-riciklo-dhe-riperdor-nje-gjest-i-vogel-me-impakt-global/>

15. hazardouswm.eu/alb/hazardous_waste.html

16. Renovablesverdes.com/sq/mbetje-të-rrezikshme/

PYTËSORI PËR QYTETARË

Të dashur qytetarë,

Ju falenderojë shumë për plotësimin e këtijë pytësori.

Ky pytësor ka vetëm qëllime studimore

1. Gjinia juaj? :

- ☐ Femër ☐ Mashkull

2. Mosha e juaj?:

- ☐ 18-29 ☐ 30-39 ☐ 40-49 ☐ 50+

3. Niveli i shkollimit të anketuesit?

- ☐ niveli mesem ☐ niveli bachelor ☐ niveli master

4. A janë të vetëdijshëm qytetarët për menaxhim të mbeturinave?

- ☐ po janë të vetëdijshëm ☐ jo nuk janë të vetëdijshëm

5.A mendoni se qytetarët janë të kujdesshem në hudhjen e mbeturinave?

- ☐ po janë të kujdesshëm
- ☐ jo nuk janë të kujdesshëm

6.Kush janë shkaktarët më kryesorë për hudhjen e mbeturinave?

- ☐ bizneset
- ☐ banorët
- ☐ të tjerë

7.A mendoni se menaxhimi i mbeturinave është në nivelin e duhur?

- ☐ Po është në nivel
- ☐ jo nuk është në nivel

8.A mund të ndikon në pastertinë e qytetit menaxhimi më i mirë i mbeturinave?

- ☐ ndoshta po
- ☐ ndoshta jo
- ☐ shumë
- ☐ aspak

9.A jeni të kënaqur në mënyren e menaxhimit të mbeturinave nga K.R.M?

- ☐ shumë
- ☐ mesatarisht
- ☐ aspak

10.A jeni të kënaqur me stilin udhëheqës të menaxhimit të mbeturinave nga K.R.M?

- ☐ shumë ☐ mesatarisht ☐ aspak

11.A mendoni që hudhja e mbeturinave ndikon në shëndetin e njeriut?

- ☐ po mund të ndikoj ☐ jo nuk mund të ndikoj

12.Sa herë në javë pastrohen mbeturinat në lagjen tuaj?

- ☐ një herë ☐ dy herë ☐ më shumë se dy here

13.A mund të ndikojë njeriu në parandalimin e ndotjes?

- ☐ po ☐ jo

14.A ka mjaftueshëm kontinjerë nëpër rrugë qyteti ku ju jetoni?

- ☐ po ☐ jo

15.Për popullin va janë bërë mbeturinat një problem i madhë?

- ☐ po ☐ jo